

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

Controversia VIII. De tertio membro diuidente, quod est Qualitas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

deserere, neque aliud acquirere, sic eadem omnino ratione contingit in durationibus quarum illa quae diuersum respiciunt temporis spatium, nullatenus possunt idem respicere, quia utraque proprio est affixa spatio, ultra quod existere nequit. Confirmatur de facto penetratur diuersae durationes motui coexistentium eiusdem speciei, & tamen non possunt penetrari aliae durationes, siue eiusdem mobilis, siue diuersorum, quae diuersum spatium respiciunt: ergo impenetrabilitas durationum tota oritur ex eo, quod durationes sint spatii affixae, ex quo fit, illas, quae semel diuersum respiciunt spatium nunquam posse spatium commune respicere.

5 Video graues auctores, & recentiores nobiles, qui de speciebus quantitatibus discretis vix vel nullam mentionem faciunt: non desunt tamen, qui antiquorum ductu velint serio in Scholis spargere, illa, quae vulgo indulgenter vetustj permiserunt, ideo non omnino has nenas obliuiscor, sed illas summa qua potuero breuitate pertingam. Definitur quantitas discreta cuius partes nullo communi termino copulantur, quae in numero & ratione nonnulli meditantur. Numerus est collectio vnitatum, quae per se referri possunt. Dissensio est inter Nominales, & Thomistas an numerus in rebus pure spiritualibus possit reperiri, hi negant, & alij affirmant: utrosque citatos inuenies apud P. Soar. in Met. disp. 41. sect. 2. in quibus nulla potest de re esse dissensio, ut patebit ex his, quae subiicio.

6 Affirmo numerum supra coexistentiam entitatum realium nihil addere ex parte rerum, ex quibus componitur, ex vi cuius hae vnitas determinatur ad numerum componendum, vel non componendum, vel ad componendum hunc praeter alio. Dico numerum nihil addere ex parte rerum, quia multi affirmant numerum formaliter in ratione numeri includere actum intellectus annumerantis, sine quo tantum est multitudo, seu proxima materia, ut per actum intellectus annumerantis formaliter numerus constituatur, quod impugnat Hurt. disp. 13. sect. 6. § 54. quia intellectus supponit numerum, quem recenset, & non illum constituit, cum enim ego video tres homines, & affirmo ibi esse ternarium numerum, non illis ego trinitatem mente appingo, sed illam tenent se ex parte obiecti cognosco. Res est leuis momenti, in qua parum refert hoc, vel illo modo loqui, si enim quis dicat actum, quo ego annumero homines in hoc gymnasio existentes, & affirmo esse octo, tantum supponere multitudinem aptam, ut ab intellectu recedatur hoc numero, cuius ratio formalis in ipso actu intellectus consistit, qui multitudini seu numero materialiter sumpto tribuit denominationem formalis numeri, nulla ratione poterit impugnari, sicut inique ille, qui cum Hurt. diceret rationem numeri totam se ex parte obiecti tenere, in quam tanquam in obiectum fertur intellectus: Censeo tamen loquendum esse cum Arist. & D. Thoma qui numerum ens rationis appellant, quos perperam interpretatur Hurt. de extrinseca concomitantia duarum entitatum, hanc enim rem aliam comitari non dicitur ens rationis, & frequenter extrinsecae denominationes ab actu intellectus provenientes entia rationis appellantur, etiam si nullam includant fictionem. Iam numerum nihil addere ex parte rerum, quibus componitur supra ipsarum vnitates sic probo. Quaelibet vnitas ex se est apta ut per aliarum aduentum numerum constituat: ergo non indiget alio superaddito, ut numerum constituat. Confirmatur: quocumque intrinsece superaddito rei, quod non sit aduentus aliarum entitatum, ex quibus numerus est componendus, adhuc manet res indifferens, ut numerum constituat, vel non constituat, quia manet indifferens, ut cum alijs coniungatur, cum quibus numerum constituet, vel ut non coniungatur cum illis, sine quibus non potest numerum componere: ergo praecise per aduentum aliarum entitatum, & non per aliquid intrinsece superadditum determinatur ad numerum constituendum. Vltimo si ponas hanc, & illam entitatem realiter existentes sine modo intrinsece superaddito, quem non haberent, si quaelibet illarum seorsim existeret, intellectus illas recenset, & nihil ex parte illarum desideraretur, ut numerus ternarius, vel quaternarius assurgeret: ergo numerus nihil addit supra collectionem vnitatum, ex quibus componitur.

7 His positis questio est pure de nomine, an in rebus spiritualibus numerus reperiri necne? Certum enim est dari collectionem rerum spiritualium, quas potest intellectus recensere, & dicere: haec animae rationales sunt quatuor; hi Angeli sunt octo: Angelorum chori sunt nouem, in quo sensu nemo negare poterit dari numerum rerum spiritualium, fides enim docet tres esse personas Trinitatis. Nihil

ominus hoc nomen numerus quantitate sonat, quapropter numerus quantitas discreta dici solet, quantitas dicitur motus spiritualibus, & corporeis, quae non conueniunt rebus applicari eo modo, quo sumitur à Philosophis, & Mathematicis pro quantitate discreta, licet nullus negare poterit aliquo modo rationem numeri rebus etiam immaterialibus conuenire, quid enim immaterialibus, personis dicitur, & illis numerum ternarium tribuimus.

Ex his infero, numerum non esse speciem quantitatis, quia nullam habet propriam vnitatem, neque aliquid dicitur physice distinctum à singulis vnitatibus, ex quibus confingitur, & ita non potest speciem physicam quantitatem componere. Quod si quaelibet entitas, ex quibus numerus componitur, quantitas sit, numerus dicitur aggregatum quantitatum, quarum quaelibet rationem quantitatis habebit, non tamen ex illis alia tertia quantitas resultabit.

Dico vltimo, orationem non esse speciem quantitatis. Probo hanc conclusionem: In oratione nihil inuenitur, ratione cuius possit dici quantitas, quia tantum dicitur speciem sonum per motum localem quorundam viuentis organorum productum, cuius motus tantum est causa efficiens vel conditio, ut producat, utraque extrinseca orationi, etsi motus orationis esset intrinsecus, non ideo illa esset species quantitatis, quia iam dixi motum non esse quantitatis speciem. Sonitus est quadam qualitas, cui tantum conuenit successio, quia producit dependenter à motu locali, qui successiue fit, neque ex alio capere partes sonitus successione habent, quia illarum coexistentia nullatenus in ordine ad tempus aliquam repugnantiam, neque adhuc in ordine ad subiectum, quia non illis necessarii subiectum est commune: saepe enim sonitus primae syllabae non producit in eadem aëris parte, in qua secunda sonitus producit. Nihil ergo inuenitur in oratione, ratione cuius possit illi propria impenetrabilitas in ordine ad tempus spatium attribui, & strictè dici quantitatis speciem.

Obiiciens Aristotelem capite de quantitate, afferent aliquas ex his entitatibus esse species quantitatis. Resp. Arist. in ordinatione huius praedicamenti ostendisse ad vulgi opiniones, non ad propriam sententiam, & rigorosam rationem ut ex Alberto & Commentatore 5. Met. comment. 18. notauit P. Soar. disp. 41. Metaph. sect. 3. n. 3. Qui de hac re plura vult legere, adeat Patrem Vallium in praedicamento Quantitatis q. 4. vsque ad septimam includens ubi de his omnibus entitatibus seorsim sumptis distinctas induit quaestiones per plura capita diuisas.

CONTROVERSIA VIII.

De tertio membro diuidente, quod est qualitas.

QUALITAS accidens est omnium nobilissimum, cuius natura explicatu valde difficilis est: (sunt enim pauca quae de qualitate secundum se possint disputari.

PUNCTUM I.

Quid sit qualitas.

Pater Soar. tom. 2. Metaph. disp. 42. sect. 1. varias qualitates adducit definitiones, quarum prima desumitur ex Aristotele cap. de qualitate, ubi sic illam definit: *Qualitas dico quae quales quidam dicuntur*. Plerique auctores huic definitioni non acquiescunt, quia si aliquantulum euoluatur, in illa vitiosus circulus apprehenditur, inquirenti enim quid sit quale, respondendum est, quod à qualitate tale dicitur, seu denominatur. Quod si dicas quale alio modo definiendum esse, illo modo vtire ad definiendam qualitatem, & breuius naturam qualitatis quidditatiue explicabis. Secundò adducit aliam definitionem desumptam ex D. Thoma 5. Metaphysic. & alijs in locis. *Qualitas est*

accidens

accidens absolutum consequens formam. Non omnino acquiesco, quia quantitas est accidens absolutum, quod licet materiam consequatur, consequitur etiam formam, quia forma totius corporei quantitatem exposcit, & in multorum sententia, quantitas subieciatur in toto composito, & ab illo nascitur, secundum quorum sententiam æquè consequitur materiam, & formam. Secundo efficacius impugatur hæc sententia in actibus vitalibus, speciebus, & habitibus Angelorum, quæ qualitates sunt, & non consequuntur formam, quæ earent Angeli. Tertio, adducitur alia definitio ex eodem Angelico Doctor disp. 12. quæst. 49. quæ sic se habet: *Qualitas est modus seu determinatio subiecti secundum esse accidentis.* Hæc definitio præ se fert impugnationem, quia in primis non omnis qualitas est modus, imò si actus vitales intentionales modi non sunt, vix qualitas reperietur, quæ sit modus, & non res: Deinde nulla est ratio, propter quæ calor, & alia huiusmodi qualitates dicantur determinare subiectum, potius quàm quantitas, ubi, & passio, quæ determinatio subiecti ad formam sustentandâ. Alij ex Arist. apud Soar. ibid. definiunt: *Omne id, quod præter quantitatem substantiæ inest, definitionem hanc probabiliter posse defendi ait Soar. subintelligendo omne id absolutum quod inest substantiæ secundum se, & in esse quieto, & perfecto modo esse qualitatem, quâ ratione excludi putat relationes, & alia prædicamenta.* Haud difficilior reliquis hæc impugnatur definitio, est enim ubi accidens magis absolutum, & substantiæ inest modo magis quieto quàm intellectus, quæ ad suum refertur obiectum, & inest viuo modo, qui dicit motum & actionem, quæ difficile diu potest durare.

2. Alio modo definitur qualitas accidens absolutum ad complectendam perfectionem substantiæ, tam in agendo, quàm in existendo. Peccat hæc definitio sicuti præcedentes, quia omne accidens perficit substantiam saltem extrinsecè, & accidentaliter, omnia enim sunt ornamenta, & quasi substantiæ velles, entitatiuè autem, neque qualitas substantiâ perficit, quia omnis substantia habet suum esse adæquatè distinctum à qualitate. Deinde quantitas substantiam perficit in operando, quia iuxta commanem sententiam ad rationem agentis corporei extensio requiritur, quæ in quantitate radicatur, & præsentia substantiam perficit in ordine ad operationem, ad quam ex parte actus primi tanquam conditio requiritur, quia ad operationem agentis in passum supponitur approximatio, quæ à præsentia non distinguitur.

3. Pater Hurtad. disp. 4. sect. 1. num. 4. sic qualitatem definit *accidens à quantitate distinctum.* Quam definitionem tradit etiam Arriag. disp. 5. sect. 1. Rogo in primis Arriagam, quod esse intelligat *per accidens absolutum* quod nulli ordine, relatione uel dicat, intelligere non potest, quia potentia, & actus vitales, apud omnes, qui relatione s cognoscunt eas includunt, potentia ad actus, & actus ad obiecta. Si per accidens absolutum intelligatur accidens reale prout modali opponitur, memor sit Arriag. se docuisse disp. 14. Physic. sect. 2. subsect. 7. præsentiam esse rem, & non modum, & hæc ratione dici poterit accidens absolutum præcipuè cū teste Arriag. disp. 14. Physic. sect. 3. num. 6. nullum ordinem dicat ad spatium imaginarium cū hoc purum figmentum sit ad nostros tantum conceptus explicandos inuentum, & æquè absolutum sit, ac albedo. Adde inrellctionem, & huiusmodi operationes vitales in multorum sententia esse modos, & ita ex nullo capite poterunt dici accidentia absoluta, cū aliis eisdem inest relatio transcendentalis ad obiecta. Tandem reicio hanc definitionem, quia rem non explicat: per illam enim tantum dicitur quid non sit quantitas, non vero quid sit. Quod si de Deo sic loquamur, ideo est quia nullo hominum, neque Angelorum intellectu illius essentia possit comprehendendi.

4. Recentes alij essentiam quantitatis per capacitatē extensionis explicant, qualitatem deficientes, *accidens per se intensum, id est constans partibus unitis eidem omnino subiecto.* Alij existimantes definitionem hanc comprehendere actionem diuisibilem terminatam ad qualitatem intensam, cuius partibus subiectum est commune, cum partibus qualitatis, quæ ex vi illarum producantur, ut hanc à ratione qualitatis excluderent definiunt qualitatem, *Accidens physicum aptum naturæ suæ terminare actionem, & unionem intensam.* Per quam capacitatē asserunt accidens constitui intensum radicaliter, seu petens intentionē formale quæ consistit,

Francisc. de Quiedo, Philosoph. Tom. II.

tum in vnione partium in eodem subiecto, cui indiuisibilitum vniantur, tum in actione, per quam partes istæ producantur. Singularem hunc dicendi modum sic probant: essentia quantitatis est exigere extensionem ergo essentia quantitatis est exigere intensionem. Secundo sicuti extensio est propria quantitatibus, sic intensio est propria qualitatibus: sed essentia quantitatis consistit in extensionis exigentia: ergo essentia qualitatis consistit in intensionis exigentia. Nihil frigidius, quàm hæc argumenta, quæ à paritate sumuntur, in quibus non disparitas à respondente, sed paritas ab arguente petenda est. Respondeo omisso primo antecedenti negando consequentiam, & disparitas petenda est ex speciali ratione, quæ quisque moueatur ad constituendam essentiam quantitatis in exigentia extensionis, quæ non reperietur ad ponendam essentiam qualitatis in exigentia intensionis. Ad secundum argumentum nego eodem modo competere extensionē quantitatis quo competit intensio qualitatis, si essentia quantitatis in exigentia extensionis constituitur. Positiuè eadem sententia impugnanda est ex potentiis vitalibus superadditis, quæ, etsi de facto non competant animabus existentibus, tamen aliis possibilibus possunt competere, quæ qualitates sunt in omnium sententia, & tamen intentionis capaces non sunt, & characteri qui qualitas est supernaturalis iuxta communem Theologorum sententiam, intensionem negat P. Soar. tom. 3. in 3 p. comment. art. 5. quæst. 69. & P. Valq. tom. 2. in 3. part. disp. 114. affirmat non omnino esse certum an illa polleat, quibus supponit possibilem esse dari hanc qualitatem sine intensione, neque vllus fuit Philosophus, neque Theologus, qui neget possibilem esse qualitatem non intensibilem, quod negant isti recentes, ut sententiam, quam ipsi ex proprio cerebro absque vlllo fundamento defendendam suscipere defendant.

Hæ sunt definitiones, quas authores communiter adducunt, quæ prædictas patiuntur difficultates, quapropter dum clariorem, & exactiorem aliam non audio, sic qualitatem definio: *Accidens quod secundum rationem superiorem prædicamenti tantum sequitur actualitatem perfectam.* Per actualitatem perfectam intelligo id, quo vltimò constituitur totum substantiale, quod in toto composito est forma, & in toto simplici, sicuti Angelo est eademmet totius substantialis impartibilis entitas. Sic Angelum, aliudque huiusmodi totum substantiale si existit, & formam substantialem, vltimas actualitates perfectas voco, non verò materiam, quæ per formam actuatur, ad quam potentia, & esse in potentia dicitur. Definitionem hanc competere omnibus qualitatibus, & nulli alij accidenti, sic probō. In primis nulla qualitas materiam primam consequitur, quæ non est actualitas perfecta, materiam enim primam secundum se nulla debetur qualitas, sed est indifferens ad hanc, vel illam recipiendam, secundum exigentiam formæ, cui est vnita quæ qualitates sibi debitas, & innatas secum affert. Sequitur insuper omnis qualitas actualitatem perfectam, omnis enim in toto composito in forma radicatur, & ex illa nascitur, sic primæ qualitates formam sequuntur, & quæ ex primis oriuntur ex eadem forma mediis primis originem trahunt, potentia vitales, illorum actus, & species formam compositi viuentis sequuntur, quod si obiectorum externorum species recipiantur in aère, & huius materia prima illarum sit subiectum, materiam primam debita non sunt, & producantur ab obiectis sensibilibus, quæ in forma radicantur, & ordinantur ad actiones vitales, quæ viuentis formam sequuntur. Idem dico de sono, lucē, & impulsu, quæ sunt accidentia materiæ indebita, & non ad illius exigentiam, sed ad exigentiam formæ, & dispositionē, quæ formam consequuntur, hæc, vel illa ratione producantur. Gratia habitualis, & alij habitus supernaturales, etsi non debeantur animæ, neque Angelo; tamen quotiescumque existunt, semper perficiunt perfectam actualitatem, huiusmodi enim actus semper animum rationalem, vel Angelum, qui sunt perfectæ actualitates perficiunt, & in horum perfectionem natura sua ordinantur, & non in materiam perfectionem. Neque ratio per definitionem explicata, alicui accidenti à qualitate distincto competit quia quantitas materiam consequitur, & ita non tantum sequitur actualitatem perfectam, si formam consequatur. Relatio, præsentia, duratio, actio, & passio æquè materiam & formam, substantiam, & accidens sequuntur, quod si præsentia formæ aliudve modale illius accidens tantum posset sequi formam, quæ est perfecta actualitas, hoc non illi

D d 3 compe

competet ex prædicato generico, seu superiori prædicamento, sed ex prædicato specifico, videlicet, quia est talis præsentia, talis duratio, vel relatio, qualitas autem eo præcisè, quod sit qualitas, quacumque alia speciali differentia seclusa semper sequitur perfectam actualitatem.

De figura secundum diuersas sententias diuersum ferendum est iudicium. In opinione, quæ asserit non distinguere præsentia æquè sequitur materiam, & formam; & in sententia illorum qui asserunt materiam primam propriam præsentiam inesse sequitur quantitatem, quæ neque est perfecta actualitas, neque illam tantum consequitur. Iuxta sententiam illorum, qui asserunt figuram esse qualitatem distinctam à præsentia, quæ certam deorganizationem, & partium positionem importat, dicendum est figuram tantum sequi formam, quia debita non est materiam aut quantitatem specialis deorganizatio neque partium positio.

PUNCTUM II.

Diuisio qualitatis.

Primò diuidit Aristoteles qualitatem in habitum, & dispositionem. Secundo, in potentiam, & impotentiam. Tertio in passionem, & passibilem qualitatem. Quarto in formam & figuram. Diuisio hæc tradita non fuit ab Aristotele per species strictè, & rigorosè inter se oppositas, sed tantum designauit hos qualitatis modos, ut variæ qualitates vulgo innotescerent: imò inter hæc membra diuidentia aliqua recensuit, quæ propriæ qualitates non sunt, sed tantum secundum vulgarem loquendi modum qualitates denominant. Arist. enim in prædicamentis vulgo indulgebat, & omnia tractabat eo modo, quo magis illi arderent, & facilius ab imperitis percipi possent. Constat hoc ex iam dicendis, dum singulas species qualitatis percurro.

Habitus significare solet possessionem, seu ius ad rem, quo sensu ad prædicamentum habere pertinet. Idem significat naturalem positionem, quæ eadem est cum situ vel figura. Rursus sumi solet pro qualitate quadam ab actibus vitalibus dimanante, quæ ad illos exercendos faciliores reddimur, & secundum hanc rationem pertinet ad hanc speciem qualitatis, licet non his qualitibus species ista circumscribatur, sed se ad alias extendat. Dispositio frequenter, significat ordinem, quem inter se res habent, in qua significatione ad hoc prædicamentum non pertinet, quia iste ordo tantum importat successionem in ordine ad locum, vel tempus ratione cuius hoc prius, & illud posterius dicitur. Secundo sumi solet pro corporis figura, quæ in quarto membro diuidenti continetur. Tertio sumitur pro accidenti sternente materiam ad formam, quod est commune quanto, qualitas verò quæ sit materiam sternit, & dispositio formæ dicitur, ad hanc speciem pertinet, licet non illam adæquatè componat.

Iam pressius Aristoteles dispositionem definiuit: *Qualitas facile mobilis, quæ aliquo modo disponit subiectum, vel in ordine ad se, vel in ordine ad aliud.* Rursus habitum & dispositionem tantum distinxit ex modo attingendi subiectum, & habitum definit: *qualitas diu permanens quæque difficile moueri potest.* Ex quibus definitionibus conceptum commune vtriusque deprehendes, si facile mobilis remoueas à priori definitione dispositionis, & dicas *qualitas quæ aliquo modo disponit subiectum vel in ordine ad se vel in ordine ad aliud.* Ad hanc speciem pertinent habitus acquisiti siue speciales sint qualitates; siue ab speciebus non distinguantur, quia principium iam potens operari, & adæquatè constitutum in esse principij disponunt, ut facilius suam operationem exerceant, & ita disponunt illud in ordine ad aliud. Pertinent etiam ad eandem speciem qualitates, quæ materiam ad formam sternunt, quia materiam ex se potentem recipere formam disponunt, ut illam in actu secundo recipiant. Sub eadem specie recensentur qualitates illæ, in quibus bona valetudo viuientis consistere dicitur, quia subiectum iam constitutum in esse viuientis disponunt, ut diu duret, quod est bene se habere in ordine ad se. Item qualitates, in quibus pulchritudo, & corporis elegantia consistit, quibus subiectum in ordine ad se, & in ordine ad alia bene se habet. Differentia inter habitum, & dispositionem accidentaliter tantum est, eadem enim qualitas dum est remissa, & facile perdi potest, dispositio dicitur, & postea dum intenditur, & firmiter subie-

cto hæret habitus appellatur, quapropter dixit Arist. omnem habitum esse dispositionem, & non omnem dispositionem esse habitum, quod intellige non in omni compositio, sed in sensu diuiso, hoc est, omnem habitum, antequam per extensionem in subiecto radicaretur fuisse dispositionem dum erat qualitas remissa, & facile mobilis.

Potentia virtutem ad agendum significat, impotentia verò huius virtutis carentiam solet significare, hic sumitur à Philosopho pro potentia debili, & imbecilli, sicuti potentia deambulandi in claudum quem dicimus non posse deambulare. Sub hac specie continentur potentie vitales si superadditæ sint. Difficultas est an ad illam spectent habitus supernaturales, qui non dantur ad facilius operandi sed ad operandum, ex quo capite non videtur pertinere ad speciem habitus, sed ad potentiam speciem. Affirmat P. Soar pertinere ad præcedentem speciem habitus, quia supponunt potentiam inchoatam, & constitutam in esse vitalis, quam eleuant ad actus supernaturales. Leuis momenti dissidium est, & utrumque facile defendi potest, æquior tamen P. Soario de mente Aristot. sollicitè in hac re agenti. Idem dicito cum eodem Soar. de speciebus impressis propter eandem rationem, licet enim non supponant adæquatè principium actus vitalis, supponunt tamen potentiam vitalem secundum totum id, quod dicit formaliter, ut est potentia vitalis.

Passio significare solet omnem proprietatem à forma dimanantem, quæ proprium quarto modo constituit, secundum quam acceptionem ad hanc speciem non attinet, quia omnes potentie hac ratione passiones dicuntur. Secundo sumitur passio pro receptione formæ in subiecto, sub qua ratione constituit speciale prædicamentum passionis. Tertio sumitur pro forma recepta in subiecto, cui aliquod asserit incommodum v.g. pro actu tristitia, vel pro sensatione dolorifera, tunc enim dicimus pati subiectum quando nimia tristitia afficitur: imò forma illa, quæ nimiam voluptatem in subiecto deriuat passio dicitur, sapè enim patitur subiectum præ nimia voluptate, quæ illi dissonans, & incommoda esse solet. Secundum hanc acceptionem passio dicitur vitalem actum, qui ad hanc speciem non pertinet.

Passionem, quæ ad hanc speciem spectat, illam Arist. vocat, quæ passionum in sensibus efficax est, id est, quæ ita sensibilis est vt eius sensatione aliquid sensus patitur. Vnde sub hac specie comprehenduntur omnes qualitates, quæ sensibus percipiuntur. Passionem vocat Philosophus quæ laturæ, quæ ex occasione sensationis alicuius obiecti in subiecto resultauit, sub qua comprehenduntur eadem qualitates, quæ sub passibili qualitate, quia idem color actius, qui ad passibilem qualitatem pertinet ratione supra dicta, ad passionem pertinet, quando oritur ex aliqua sensatione, vel mutatione subitanea. Per hæc principia, ex quibus oriuntur passio & passibilis qualitas, illarum differentias intendit explicare Philosophus, quæ in eo sitæ sunt, quod passibilis qualitas diu duret, & passio cito transeat, & cum color ex verecundia, vel ex alia subita mutatione ortus diu non permaneat, sic, cum ex his affectibus qualitas sensibilis trahit originem, passio dicitur, & cum habet principia stabiliora, passibilis qualitas appellatur. Passionem & passibilem qualitatem specie non differre constat ex dictis de habitu, & dispositione in quibus eadem intercedit differentia.

Contra hanc qualitatis speciem insurgit difficultas, quia calor & reliquæ primæ qualitates sunt virtutes actiue, & potius videntur ex hoc capite pertinere ad secundam qualitatis speciem, quam ad tertiam. Multus est P. Soar. disp. 4. sect. 4 n. 7. vt probet primas qualitates non pertinere ad speciem potentie & impotentie: illius fundamentum est humilmodi, qualitates non intendi à natura vt effectus similes producant, sed ad ornatum, & conseruationem formæ, & vt illa reddant sensibilē. Quod si gaudeant intrinseca actiuitate producendi qualitatē similē, v.g. si calor intrinsecè potens sit producere calorem, virtus ista cōuenit calori ratione suæ perfectionis concomitater ad id, quod intendit natura in calore producendo, quod tantum est sensibilis qualitas, quæ conseruet, ornet, & reddat sensibilē formā cōpositi, quod afficit. Doctrinam hanc sic impugnat Hurt. calor intrinsecè est actiue, & intrinsecè habet virtutem disponendi ad formam, & illam reddendi sensibilē: ergo nulla est ratio propter quam dicatur natura intendisse calorem vt dispositiuum ad formam, & vt perceptibilem per sensum, & constituentem

constituentem ratione illius sensibile subiectum, quod afficit, & non illum ut actuum intendisse. Responderi potest ex ratione, quia mouetur Soarius ad asserendum calorem, ut actuum non intendi, quia natura non indiget calore, ut calorem producat, qui potest produci ab igne vel luce, indigere tamen calore & aliis primis qualitatibus, ut subiectum disponatur ad formam, & ut mediis illis sentiat, quia ablatis primis qualitatibus, neque extarent sufficientes dispositiones ad formam, neque totum per formam constitutum esset sensibus perceptibile.

8 Efficacius contra doctrinam Soarii arguo: Natura non sibi proponit finem, ut illum propositum seu applicatum per aliquam cognitionem postea intendat, sed id dicitur natura intendere, in quod cause naturales propendunt, intentio enim naturæ nihil aliud est quam propensio causarum naturalium, in id autem primariò & per se cause naturales propendunt, quod primariò & per se absque vlla eleuatione supra naturam, neque violentia contra ipsam naturam, sed sponte sua producant, & eadem ratione illud intendunt, quia illud producant: sed cause productiue caloris sponte sua absque vlla eleuatione supra naturam, neque violentia contra ipsam naturam producant calorem cum virtute actiua ad producendum alium calorem: ergo illum intendunt cum hac virtute actiua. Rursus omnia prædicata, quæ sunt identificata in effectu æquè primò, & per se attinguntur per actionem qua natura producit effectum, quem intendit, quia actio non est prædicatum prædicatum: ergo virtus causatiua æquè primariò, & per se intendit omnia prædicata, quæ sunt in effectu, cum id primariò, & per se intendat causa, quod primariò, & per se attingit per actionem.

9 Definiri solet figura, *ultimus terminus quantitatis*: alio modo id quod resultat ex terminatione magnitudinis. melius tamen censeo definiendam *externarum partium corporis inter se dispositio*: qua descriptione rectè intelligitur, quid figuræ, & formæ nomine significetur, quod ex dicendis constabit; figuram, & formam essentialiter inter se non differre communis fert opinio, quæ tantum illas distinguit ex modo significandi, quia figuræ nomen mathematico modo significat abstrahendo à materia; forma verò modo physico connotando subiectum. Addit Soar. supra non improbabile esse hoc loco formæ nomine non intelligi figuram verumque, sed ornatam accidentibus, ex quibus pulchritudo confurgit, quæ ad hoc prædicamentum reducitur, quia dicitur quoddam aggregatum qualitarum quidquid de hoc fit, modò non agimus de figura ex accidentibus vestita, sed de illa secundum se.

10 Sensit P. Rub. figuram esse modum quemdam specialem à præsentia distinctum, & quantitati superadditum. Fert communis opinio non distingui à præsentia, licet pro materiali supponat subiectum vnum, seu vnitum. Duplicem ego contemplan figuram, quamdam mathematicam, aliam physicam. Figura mathematica est illa, quæ corpus constituitur rotundum, quadratum, vel triangulare. Figura physica est, quæ portio substantiæ retinet partium ordinem ex vi cuius dicitur, est manus, vel caput. Figuram mathematicam hac ego ratione à præsentia non distinguo. Corpus esse rotundum tantum dicit omnes illius partes extimas ab vno eiusdem corporis puncto, quod centrum dicitur eandem habere distantiam: sed hoc, quod est habere distantiam consistit in præsentia illorum, quæ distare dicuntur: ergo corpus esse rotundum consistit in præsentia partium, quibus constat. Secundò ex eo præcisè, quod hæ partes vnitæ habeant has easdem numero præsentias dicuntur æquè distare ab vno centro: ergo ex eo præcisè, quod hæ partes vnitæ habeant has easdem numero præsentias, dicitur corpus rotundum, quia corpus esse rotundum nihil aliud est, quam habere partes æquè distantes ab vno centro. Idem dico de figura triangulari, & quæcumque alia proportionem seruata in partium distantia. Ex his inferes globum rotundum amittere hanc numero rotunditatem, seu figuram mathematicam, cum hanc perdit præsentiam, dicitur tamen permanere cum eadem rotunditate, quia aliam eiusdem rationis per motum acquirit, sicuti dicitur caput eandem habere distantiam à pectore siue homo sit in hoc spatio, siue in illo, quia etsi distantia sint distincte in spatiis diuersis, sunt tamen valde similes, & æquales. Inferes secundò corpus ad indiuisibile redactum non habere figuram mathematicam, neque esse rotundum, aut triangulare, quia nullam habet partium distantiam.

Figuram physicam constituo in hac vnione partium cum hoc ordine vnitarum, ex vi cuius, hæ pars exigit præsentiam, quæ sit anterior illa, quæ sit posterior, & alia, quæ sit media. Hac ratione ex vi figuræ manus pollex petit in ordine ad locum esse priorem, index esse immediatum pollicis, & sic de aliis digitis. Addit insuper hæc figura negationem aliarum partium supervnitarum eiusdem rationis. Si enim partibus huius manus ingens portio carnis supervniretur, manus figuram non retineret. Dixi negationem partium supervnitarum eiusdem rationis, quia etiam si partibus cordis supervniantur partes sanguinis, vel carnis, adhuc stabit cordis figura, in partibus diuersæ rationis ab illis, quæ illis supervniantur.

Inferes ex his neque figuram mathematicam, quæ consistit in præsentia, neque physicam, quæ consistit in vnione partium habere rationem qualitatis, sed illas in qualitatibus annuerasse Philosophum, ut vulgo indulgeret.

CONTROVERSIA IX.

De quarto membro diuidente, quod est prædicamentalis Relatio.

GIT Aristoteles in lib. Prædicamentorum cap. ad aliquid, & lib. 5. Metaphysic. c. 15. promiscuè de Relationibus prædicamentibus, & transcendentalibus, de quibus ut distinctè procedam distinctas constituo Controuersias, hæc Relationem prædicamentalem amplectitur, & proximà ventura transcendentalem.

PUNCTVM PRIMVM.

Quid sit Relatio.

Aristoteles cap. ad aliquid duplicem adducit Relationis definitionem. Prima est ad aliquid verè talia dicuntur, quæcumque hæc ipsa quæ sunt aliorum esse dicuntur vel quomodolibet aliter ad alterum. Secundò relatiua definit: Secundò aliquid sunt quibus hoc ipsum est esse, ad aliud quodammodo se habere. Post primam definitionem assignauit statim tantum obiecta sub illa contenta habitum, dispositionem, sensum, scientiam, & positionem, quæ ad diuersa attinent prædicamenta, ex quo nonnulli inferunt tacitè hanc definitionem impugnasse Aristotelem ob reuerentiam sui Magistri, qui illam tradiderat, quod præstitit dum plura, quæ relatiua prædicamentalia non sunt, de quibus agitur in hoc prædicamento, probauit sub illa contineri. Neque ex alio capite adeò vastam definitionem esse affirmant, nisi quia tantum exposcit entitates quomodolibet se habere ad aliud, & non speciali, & certo quodam modo, patet enim latissimè verbum illud quomodolibet, & ita relatiua prædicamentalia, & transcendentalia, quæ ad hoc prædicamentum non attinent, valet amplecti: hanc prioris definitionis latitudinem cinxisse putant posteriori definitione per verbum quodammodo quando dixit quibus hoc ipsum est esse ad aliud quodammodo se habere: ac si diceret, certo, fixo, ac speciali quodam modo. Res leuis momenti leuiori dicta fundamento, quia Aristotél. dum multa relatiua transcendentalia sub priori definitione comprehensa assignauit, non de verbo quomodolibet curauit, potius illud omisit, cum rationem reddit propter quam illa relatiua sub illa definitione comprehendebantur, subdit enim Philosophus: *Habitus enim alicuius habitus esse dicitur, & scientia alicuius scientia, & positio alicuius positio, & alia quoque similiter.* En Philosophus inter relatiua scientiam, & habitum annumerat, non quia quomodolibet aliorum esse dicuntur, sed quia aliorum esse dicuntur, nulla facta mentione verbi quomodolibet. Quod si dicas dici esse aliorum, & non speciali modo esse idem ac quomodolibet dici, verum erit, verum tamen non rectè vitium definitionis exprimeret Philosophus, neque rationem explicasset, propter quam adeo latè pateret definitio omisso verbo quomodolibet, si illud